

การพัฒนาคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศเชิงออกแบบ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล^{1*} ปาริชาติ เกสัชชา² และ สิริธร สิ้นจินดาวงศ์³

¹สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 10310

²สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

³วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

Received: 23 January 2025

Revised: 31 January 2026

Accepted: 6 February 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศเชิงออกแบบ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจง จำนวน 7 คน และผู้นิเทศกลุ่มทดลองขนาดเล็กแบบเจาะจง จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบสนทนากลุ่มเพื่อพัฒนาคู่มือ 2) แบบประเมินคู่มือ และ 3) แบบสนทนากลุ่มเพื่อประเมินคู่มือ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิผ่านระบบ Zoom และจากผู้นิเทศภายหลังการทดลองใช้คู่มือ (Pilot Study) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า 1) คู่มือได้รับการพัฒนาจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ และการทดลองใช้จริงกับผู้นิเทศ ส่งผลให้คู่มือมีความสมบูรณ์ทั้งด้านเนื้อหา รูปแบบ และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และ 2) ผลการประเมินคู่มือโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.82$, S.D.=0.39) อีกทั้งผลการทดลองใช้จริงพบว่า คู่มือมีความเหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา สามารถส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และนำไปใช้พัฒนาครูในรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: คู่มือ; รูปแบบการนิเทศเชิงออกแบบ; การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

The Development of a Design-Based Supervision Model Manual to Promote Learning Management Focused on Lifelong Learning Skills in Modern Entrepreneurship Subject in the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2

Polpipat Wattanasettanukul^{1*}, Parichat Pasetcha² and Sirinthorn Sinjindawong³

¹Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2, Huai Khwang District, Bangkok 10310, Thailand

²Office of the Basic Education Commission, Dusit District, Bangkok 10300, Thailand

³College of Graduate Studies in Management, Sripatum University, Chatuchak District, Bangkok 10900, Thailand

Abstract

This research aimed to develop and evaluate a manual for using a design-based supervision model to promote learning management focused on lifelong learning skills in the Modern Entrepreneurship subject under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. The research was conducted using a mixed-methods approach. The researcher purposively selected 7 experts as informants and 7 supervisors as a small experimental group. Three research instruments were used: 1) a focus group guideline for manual development, 2) a manual assessment form, and 3) a focus group guideline for manual evaluation. The researcher gathered data from experts via Zoom and from supervisors in person after piloting the manual. Data analysis employed content analysis and descriptive statistics including mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.) and interpretation.

The research findings revealed that 1) the manual was developed through knowledge synthesis to design a draft manual, verify appropriateness through focus group discussions with experts, and pilot test with supervisors, in order to refine it to be complete in terms of content, format, and feasibility for practical implementation and 2) the overall manual evaluation results were at the highest level with a mean ($\bar{X}$) of 4.82 and a standard deviation (S.D.) of 0.39. The pilot study results by supervisors showed that the manual was feasible and appropriate for the school context, could effectively promote learning management focused on lifelong learning skills, and could be used to develop teachers in the Modern Entrepreneurship subject.

Keywords: Handbook; Design Supervision Model; Lifelong Learning Skills-Based Instruction

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาบุคคลในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องการให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ ปรับตัว และเติบโตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้เน้นย้ำถึงการสร้างคนไทยให้มีทักษะที่เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อตอบโจทย์ตลาดแรงงานและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) อีกทั้งยังตรงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 4 ขององค์การสหประชาชาติ (United Nations, 2015) ที่ส่งเสริมการศึกษาที่เท่าเทียม มีคุณภาพ และสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

แม้จะมีนโยบายระดับชาติและสากลสนับสนุนอย่างชัดเจน แต่ในระดับสถานศึกษายังพบข้อจำกัดอย่างชัดเจนในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะครูส่วนใหญ่ยังไม่มีความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับองค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตและแนวทางการพัฒนาให้เกิดขึ้นในห้องเรียน เช่น การส่งเสริมการคิดขั้นสูง การเรียนรู้แบบนำตนเอง หรือการทำงานเป็นทีม ซึ่งล้วนต้องการการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเน้นการปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

จากการสังเกตและรายงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ครูจำนวนมากยังขาดความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะในรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ซึ่งควรเป็นรายวิชาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ชัดเจน แต่กลับพบว่า ครูยังจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย หรือใช้ใบงานสำเร็จรูปเป็นหลัก ขาดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง หรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือคิดและลงมือทำ ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาทักษะได้อย่างแท้จริงตามเป้าหมายของรายวิชา (พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล และคณะ, 2567)

รูปแบบการนิเทศเชิงออกแบบ (Design Supervision Model) ถูกพัฒนาขึ้น โดยมีความเป็นมาจากการตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้นิเทศจากผู้ตรวจสอบและประเมินผลไปสู่ผู้ส่งเสริม โดยบูรณาการแนวคิด Design Thinking เข้ากับกระบวนการนิเทศ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เชิงรุกทั้งในตัวผู้นิเทศและครูผู้สอน (Brown, 2008) โดยมี 6 ขั้นตอน คือ 1) เอาใจใส่ (Empathize) 2) กำหนดปัญหา (Define) 3) สร้างแนวคิด (Ideate) 4) สร้างต้นแบบ (Prototype) 5) ทดสอบ (Test) และ 6) พัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustain) ซึ่งถูกนำไปใช้ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อส่งเสริมครูให้สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้จริง (พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล และคณะ, 2567) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า รูปแบบดังกล่าวมี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ปัจจัยนำเข้า 4) กระบวนการนิเทศ 5) ผลผลิต

6) ผลลัพธ์ 7) ผลกระทบ และ 8) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ผู้นิเทศ จำนวน 53 คน และครู จำนวน 42 คน จาก 23 โรงเรียน พบว่า มีความเหมาะสมในระดับ “มากที่สุด” ($M = 4.89$, $SD = 0.31$) นอกจากนี้ ผลการจัดการเรียนรู้ภายหลังการนิเทศยังสูงกว่าทั้งก่อนการนิเทศ และสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบการนิเทศเชิงออกแบบสามารถยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล และ ปารีชาติ เกสัชชา, 2568)

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีรูปแบบที่ชัดเจน แต่การนำไปใช้ยังขาด “เครื่องมือสนับสนุน” ที่สามารถสื่อสารขั้นตอน วิธีการ และกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ จึงเกิดความไม่ต่อเนื่องและไม่สามารถประเมินผลการใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้วิจัยเห็นความจำเป็นในการพัฒนาคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรายวิชา ผู้ประกอบการสมัยใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่สามารถเป็นแนวทางให้ศึกษานิเทศก์และผู้นิเทศใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างชัดเจน (พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล และคณะ, 2568)

การพัฒนาคู่มือนี้ยึดตามแนวทางของ Borg and Gall (1989) โดยเริ่มจากการสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยเดิมที่เกี่ยวข้อง เช่น งานของพลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล และคณะ (2567ก) ที่เสนอแนวคิดของรูปแบบการนิเทศเชิงออกแบบ และได้นำไปทดสอบในสถานศึกษานำร่องจนพัฒนาเป็นโครงสร้างคู่มืออย่างมีระบบ ต่อจากนั้น ผู้วิจัยได้ออกแบบร่างคู่มือโดยอิงจากผลการวิจัยดังกล่าว แล้วนำร่างนี้ไปประเมินและปรับปรุงผ่านการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ รวมถึงทดลองใช้จริงกับผู้นิเทศในกลุ่มเป้าหมาย จึงมั่นใจได้ว่าคู่มือฉบับนี้มีความสมบูรณ์ทั้งทางทฤษฎีและการนำไปใช้จริงในการพัฒนาครูอย่างยั่งยืน ซึ่งจะช่วยให้การนิเทศในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองนโยบายระดับชาติ และส่งเสริมการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของครูและนักเรียนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
2. เพื่อประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาคู่มือ หมายถึง กระบวนการออกแบบและสร้างเอกสารที่ใช้เป็นแนวทางในการนิเทศเชิงออกแบบ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ โดยยึดตามแนวทางของ Borg and Gall (1989) เริ่มจากการสังเคราะห์ห้ององค์ความรู้จากงานวิจัยเดิมที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการนิเทศเชิงออกแบบ ของพลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล และคณะ (2567ก, 2567ข) เพื่อออกแบบร่างคู่มือ จากนั้นจึงนำร่างคู่มือดังกล่าวไปตรวจสอบความเหมาะสมผ่านการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ และทดลองใช้จริงกับผู้นิเทศในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อปรับปรุงให้คู่มือมีความสมบูรณ์ทั้งในด้านเนื้อหา รูปแบบ และความเป็นไปได้ ในการนำไปใช้จริง

คู่มือ หมายถึง เอกสารประกอบการใช้รูปแบบการนิเทศเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ซึ่งพัฒนาขึ้นจากการศึกษาทฤษฎี งานวิจัย และการทดลองใช้จริง โดยจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับศึกษานิเทศก์และผู้นิเทศ ซึ่งประกอบด้วย บทที่ 1 สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต บทที่ 2 ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต บทที่ 3 สถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษากรุงเทพมหานคร บทที่ 4 รูปแบบการนิเทศเชิงออกแบบ บทที่ 5 คำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ บทที่ 6 กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ บทที่ 7 สื่อการเรียนรู้สำหรับรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ และ บทที่ 8 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ (Drewery et al., 2020; Ghavifekr, 2020; Cropley & Knapper, 2021; Dewi, 2021; and Thwe & Kalman, 2024)

รูปแบบการนิเทศเชิงออกแบบ หมายถึง กรอบแนวคิดหรือโครงสร้างที่ใช้ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของครูในรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาครูในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ซึ่งมี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ปัจจัยนำเข้า 4) กระบวนการนิเทศ 5) ผลผลิต 6) ผลลัพธ์ 7) ผลกระทบ และ 8) เงื่อนไขความสำเร็จ ทั้งนี้ รูปแบบดังกล่าวมาจากผลการวิจัยที่มีอยู่แล้ว เช่น งานวิจัยของ พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล และคณะ (2567ข) ซึ่งได้ศึกษาและนำเสนอแนวคิดการนิเทศเชิงออกแบบซึ่งเป็นนวัตกรรมการนิเทศ เพื่อแก้ปัญหากระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างสร้างสรรค์ และงานวิจัยของ พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล และ ปารีชาติ เกสัชชา (2568) ที่ได้ทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบนี้ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

การนิเทศเชิงออกแบบ หมายถึง นวัตกรรมการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่นำการคิดเชิงออกแบบมาประยุกต์ใช้ ซึ่งมีกระบวนการนิเทศ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเอาใจใส่ (Empathize) 2) ขั้นกำหนดปัญหา (Define) 3) ขั้นสร้างแนวคิด (Ideate) 4) ขั้นสร้างต้นแบบ (Prototype) 5) ขั้นทดสอบ (Test) และ 6) ขั้นพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustain) โดยมีพื้นฐานจากงานวิจัยของ พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล และคณะ (2567ก) ที่ได้พัฒนากระบวนการนิเทศหลักสูตรซึ่งเน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย และงานวิจัยของ พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูลและคณะ (2567ข) ที่ได้เสนอ “การนิเทศเชิงออกแบบ” เป็นนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหากระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างสร้างสรรค์ โดยทั้งสองงานได้ยืนยันถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการนำกระบวนการคิดเชิงออกแบบมาใช้ในการนิเทศการศึกษา

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง การบูรณาการรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ที่ถูกพัฒนาขึ้นมาใหม่ เข้าไปในรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) คำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชา 2) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นกำหนดสถานการณ์และปัญหา (2) ขั้นศึกษาและค้นคว้าข้อมูล (3) ขั้นออกแบบเส้นทางการเรียนรู้ (4) ขั้นปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม (5) ขั้นนำเสนอและประเมินผลงาน และ (6) ขั้นถอดบทเรียนและประสบการณ์ (Drewery et al., 2020; Ghavifekr, 2020; Cropley & Knapper, 2021; Dewi, 2021; Thwe & Kalman, 2024) 3) สื่อการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล และคณะ, 2567ก)

ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องของผู้เรียนที่ได้รับการบูรณาการรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ ซึ่งมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทักษะการคิดขั้นสูงและการพัฒนานวัตกรรม 2) ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล 3) ทักษะการสื่อสาร 4) ทักษะการทำงานแบบรวมพลังเป็นทีม และมีภาวะผู้นำ 5) ทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ และ 6) ทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564; สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2565; Saravanakumar, 2020; Blaschke, 2021)

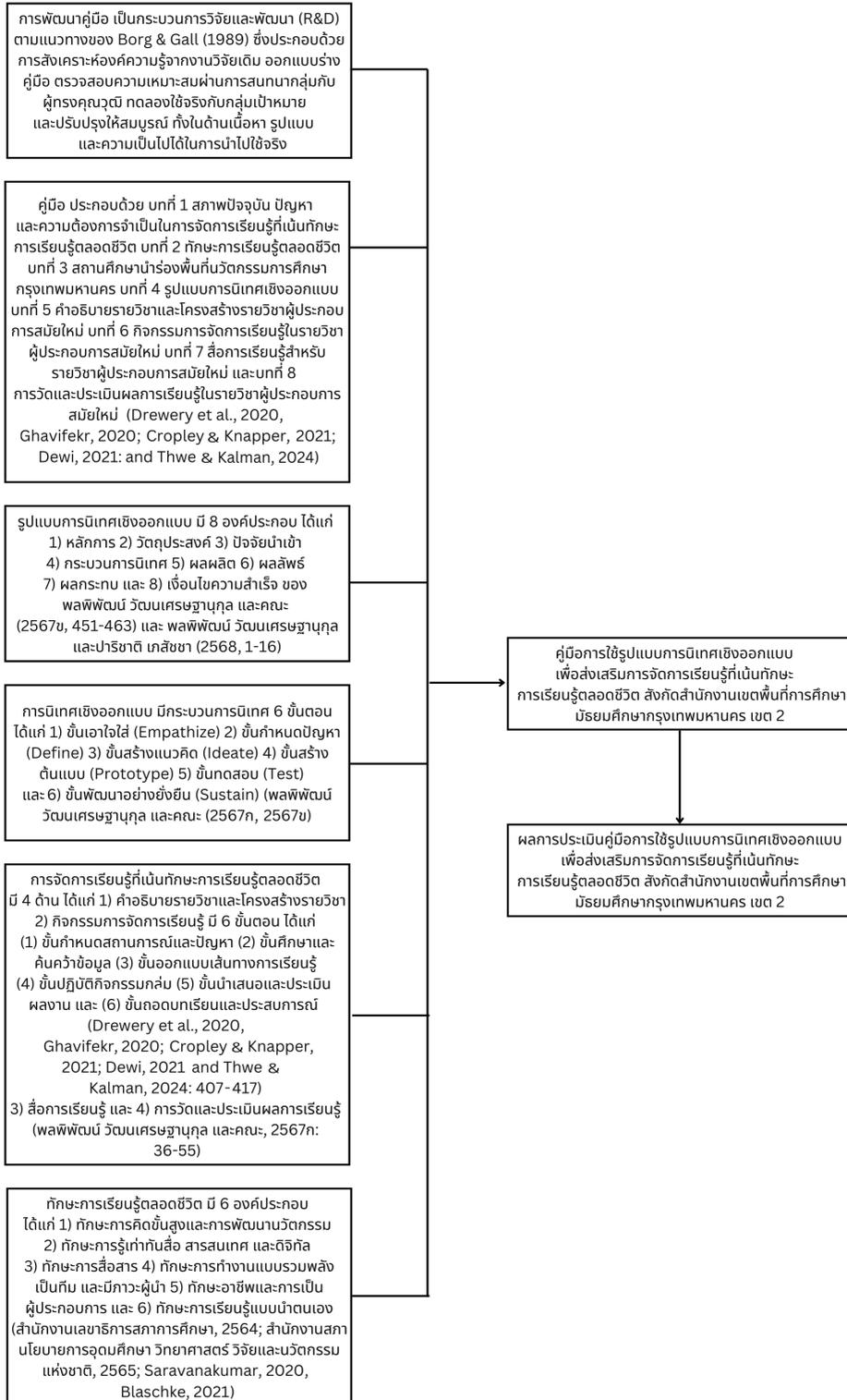
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยผสมวิธี (Mixed Methods Design) ประเภทการวิจัยแบบขนานบรรจบ (Convergent Parallel Design) ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณควบคู่กัน แล้วนำผลการวิจัยทั้งสองส่วนมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกัน เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่มีความถูกต้องและรอบด้าน (Creswell & Plano Clark, 2018) โดยในส่วนของ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นิเทศเพื่อสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของร่างคู่มือ ความครบถ้วนของเนื้อหา และข้อเสนอแนะในการปรับปรุง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสกัดประเด็นสำคัญที่สะท้อนความต้องการจริงของการใช้งาน (Krippendorff, 2013) ขณะที่การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยใช้แบบประเมินมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของ Likert (1932) เพื่อประเมินคู่มือใน 4 ด้าน ได้แก่ การใช้ประโยชน์ ความเป็นไปได้ความเหมาะสม และความถูกต้อง แล้วนำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (ค่าเฉลี่ยร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) ผลการวิเคราะห์ทั้งสองด้านถูกบูรณาการ (Integration) เพื่อสังเคราะห์เปรียบเทียบและใช้เป็นแนวทางปรับปรุงคู่มือให้มีความสมบูรณ์ทั้งเชิงเนื้อหาและการใช้งานจริง โดยคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ดำเนินการศึกษานำร่อง (Pilot Study) โดยนำคู่มือไปทดลองใช้กับผู้นิเทศที่ปฏิบัติการนิเทศกับกลุ่มทดลองขนาดเล็ก เพื่อประเมินประสิทธิผลและการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงหลังการใช้คู่มือ ผู้นิเทศได้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) อีกครั้ง เพื่อนำเสนอข้อคิดเห็นและประสบการณ์ตรงจากการใช้งาน ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) อีกครั้ง และใช้เป็นฐานข้อมูลสำคัญในการปรับปรุงคู่มือจนเป็นฉบับสมบูรณ์ที่พร้อมสำหรับการนำไปใช้จริง การดำเนินงานในลักษณะนี้ทำให้กระบวนการวิจัยมีทั้งความลึกเชิงคุณภาพและความกว้างเชิงปริมาณ ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือ ความถูกต้อง และความเป็นไปได้ของคู่มือที่พัฒนาขึ้นอย่างรอบด้าน (Borg & Gall, 1989)

ขอบเขตการวิจัย/กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยพัฒนาคู่มือนี้ โดยมุ่งหวังให้ศึกษานิเทศก์และผู้นิเทศมีความรู้ ความเข้าใจ และเครื่องมือการนิเทศ เกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ โดยสามารถอธิบายได้ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูล

สำหรับ วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 (ช่วงพัฒนาคู่มือและประเมินเบื้องต้น) ผู้วิจัยเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 7 คน ซึ่งมีคุณสมบัติ คือ 1) มีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาเอกทางด้านการศึกษา ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร และการสอน เทคโนโลยีการศึกษา หรือ สาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือ เป็นคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษากรุงเทพมหานคร 2) มีประสบการณ์ในการนิเทศการศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี 3) มีบทบาทและสนับสนุนแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรายวิชา ผู้ประกอบการสมัยใหม่ และ 4) มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ มีเครือข่ายทางวิชาการที่กว้างขวาง ทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ และเป็นที่ยอมรับในแวดวงการศึกษา

สำหรับ วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 (ช่วงทดลองใช้คู่มือ) ผู้วิจัยเลือกผู้นิเทศเป็นกลุ่มทดลองขนาดเล็ก แบบเจาะจง (Purposive Selection) นำคู่มือไปทดลองใช้ จำนวน 7 คน ซึ่งมีคุณสมบัติ คือ 1) เป็นตัวแทน ครุมาจากรโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 1 คน ตัวแทนมาจากรโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 2 คน และตัวแทนมาจากรโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 4 คน ตามสัดส่วนขนาดโรงเรียนในสถานศึกษา นำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 (โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 1 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 6 โรงเรียน และ โรงเรียนขนาดใหญ่ พิเศษ จำนวน 16 โรงเรียน) 2) สนใจในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีความสามารถ บูรณาการรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่เข้าไปในรายวิชาของตนเองได้ และ 3) สนใจให้ผู้วิจัย ศึกษา นำร่อง (Pilot Study) โดยให้ผู้นิเทศนำคู่มือไปทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยใช้แบบสนทนากลุ่มเพื่อพัฒนาคู่มือ มีรายละเอียด คือ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดขอบข่าย และร่างแบบสนทนากลุ่ม โดยมีประเด็นเกี่ยวกับ เหมาะสม/ไม่เหมาะสม และข้อเสนอแนะ 3) นำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อทดสอบหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ซึ่งแต่ละข้อจะต้องผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่ค่าเฉลี่ย 0.50-1.00 (ประสพชัย พสุนนท์, 2558) ซึ่งผลการทดสอบหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ แสดงว่า ผ่านเกณฑ์ และ 4) ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงจัดทำเป็นฉบับจริง เพื่อนำไปใช้ กับผู้ทรงคุณวุฒิ

สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผู้วิจัยใช้แบบประเมินคู่มือ ด้วยมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของ Likert (1932) เพื่อประเมินคู่มือ มีรายละเอียด คือ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดขอบข่าย และร่างแบบประเมิน โดยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคู่มือ

ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้ประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้องตามแนวคิดของ The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation (กรรงกฤษฎีกา สังกัดทบวง และคณะ, 2566) 3) นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อทดสอบหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ซึ่งแต่ละข้อจะต้องผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่ค่าเฉลี่ย 0.50-1.00 (ประสพชัย พสุนนท์, 2558) ซึ่งผลการทดสอบหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ แสดงว่า ผ่านเกณฑ์ และ 4) ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงจัดทำเป็นฉบับจริง เพื่อนำไปใช้กับผู้ทรงคุณวุฒิ

อีกทั้ง ผู้วิจัยยังใช้แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อประเมินคู่มือ มีรายละเอียด คือ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดขอบข่าย และรวบรวมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคู่มือ 3) ร่างแบบสนทนากลุ่ม เพื่อใช้ในการประเมินคู่มือ 4) นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อทดสอบหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ซึ่งแต่ละข้อจะต้องผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่ค่าเฉลี่ย 0.50-1.00 (ประสพชัย พสุนนท์, 2558) ซึ่งผลการทดสอบหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ แสดงว่า ผ่านเกณฑ์ และ 5) ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงจัดทำเป็นฉบับจริง เพื่อนำไปใช้กับผู้นิเทศ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิ โดยนัดหมายวันและเวลาผ่านระบบสื่อสารออนไลน์ด้วยโปรแกรม Zoom และขออนุญาตบันทึกภาพและเสียง ใช้เวลาไม่เกิน 60 นาที หลังจากนั้นผู้วิจัยถอดความการสนทนาให้อยู่ในรูปแบบข้อความ ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วน แล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาร่างคู่มือการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประเมินคู่มือด้วยแบบประเมินมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ หลังจากที่ผู้วิจัยพัฒนาคู่มือตามข้อเสนอแนะรอบแรกแล้ว จากนั้นผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ และตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล อีกทั้งทดลองใช้คู่มือ (Pilot Study) โดยผู้นิเทศนำคู่มือไปทดลองใช้จริงในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ภายหลังจากการใช้งานผู้นิเทศเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อนำเสนอข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากการใช้คู่มือจริง ข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยวิเคราะห์เชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนอีกครั้ง ก่อนนำมาปรับปรุงเป็นคู่มือฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมินคู่มือ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายตามเกณฑ์ของ สุนิน ยุระรัช (2559) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00-1.49	หมายถึง	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.50- 2.49	หมายถึง	น้อย
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.50-3.49	หมายถึง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50-4.49	หมายถึง	มาก
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50-5.00	หมายถึง	มากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาคู่มือ เริ่มจากการสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยเดิมที่เกี่ยวข้อง เพื่อออกแบบร่างคู่มือซึ่งใช้เป็นแนวทางในการนิเทศเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ ซึ่งประกอบด้วย 8 บท ครอบคลุมเนื้อหาตั้งแต่สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไปจนถึงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ จากนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงให้คู่มือมีความสมบูรณ์และสอดคล้องกับแนวคิดการนิเทศเชิงออกแบบอย่างแท้จริง โดยผลการพัฒนาและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ มีรายละเอียด ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงผลการพัฒนาคู่มือ

เรื่อง	เหมาะสม จำนวน(คน)	ไม่เหมาะสม จำนวน (คน)	ข้อเสนอแนะ
บทที่ 1 สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ จำเป็นของการจัด การเรียนรู้ที่เน้นทักษะ การเรียนรู้ตลอดชีวิต	7	-	<ol style="list-style-type: none"> 1. ตารางสรุปสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นปรับให้เนื้อหาอยู่ภายใน 1 หน้าเท่านั้น 2. ให้สรุปท้ายตารางทุกตาราง 3. เปลี่ยนคำจาก “การจัดการเงิน” เป็น “การจัดการทางการเงิน” 4. เพิ่มสรุปท้ายบท และเขียนเป็นแผนภาพให้เห็นภาพรวมทั้งหมดของบทนี้ (แก้ไขทุกบท) 5. คำถามชวนคิดท้ายบทไม่ควรใช้คำถามหลายคำถามในข้อเดียวกัน (แก้ไขทุกบท)

ตาราง 1 (ต่อ)

เรื่อง	เหมาะสม จำนวน(คน)	ไม่เหมาะสม จำนวน (คน)	ข้อเสนอแนะ
บทที่ 2 ทักษะ การเรียนรู้ตลอดชีวิต	7	-	1. ความหมายและองค์ประกอบของทักษะ การเรียนรู้ตลอดชีวิตให้นำสรุปที่สังเคราะห์ มาแล้วใส่ลงไป ไม่ต้องใส่รายละเอียด ว่าศึกษาจากใคร เหมือนที่ทำในวิจัยบทที่ 2
บทที่ 3 สถานศึกษา นำร่องพื้นที่นวัตกรรม การศึกษา กรุงเทพมหานคร	7	-	1. เปลี่ยนคำว่า “ตลาดงาน” เป็น ตลาด แรงงาน 2. เปลี่ยนจาก “การพัฒนาทักษะด้านการเงิน เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ประกอบการในการจัด การงบประมาณ การบริหารกระแสเงินสด และการวางแผนการลงทุนเพื่อให้ธุรกิจ มีความมั่นคง” เป็น “การพัฒนาทักษะด้านการเงิน เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ประกอบการในการเรียนรู้ พื้นฐานทางการเงิน การวางแผนการเงิน การบริหารกระแสเงินสด การวิเคราะห์ ทางการเงิน การบริหารหนี้สิน การสร้าง ทุนสำรอง การวางแผนการลงทุน และการติดตามและประเมินผล”
บทที่ 4 รูปแบบ การนิเทศเชิงออกแบบ	7	-	1. กระบวนการนิเทศ ให้เขียนรายละเอียด ออกมาเป็น หลักการ กิจกรรม ผลที่ได้ ผู้ที่เกี่ยวข้อง และเครื่องมือการนิเทศ 2. ผลกระทบ เพิ่มหัวข้อ ชุมชนท้องถิ่น และผู้ปกครอง มหาวิทยาลัย และองค์กร ภายนอกต่าง ๆ เข้าไปด้วย 3. ผลลัพธ์ให้ใช้คำว่า “การเรียนรู้ที่เน้นทักษะ การเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน”

ตาราง 1 (ต่อ)

เรื่อง	เหมาะสม จำนวน(คน)	ไม่เหมาะสม จำนวน (คน)	ข้อเสนอแนะ
บทที่ 5 คำอธิบาย รายวิชาและโครงสร้าง รายวิชาผู้ประกอบการ สมัยใหม่	7	-	1. ให้มี หมายเหตุ: คำอธิบายรายวิชา ให้ครูบูรณาการปรับเปลี่ยนตามบริบท ของรายวิชาของตนเอง 2. ให้มี หมายเหตุ: โครงสร้างรายวิชา ให้ครูบูรณาการปรับเปลี่ยนตามบริบท ของรายวิชาของตนเอง
บทที่ 6 กิจกรรม การจัดการเรียนรู้ ในรายวิชาผู้ประกอบการ สมัยใหม่	7	-	-
บทที่ 7 สื่อการเรียนรู้ สำหรับรายวิชา ผู้ประกอบการสมัยใหม่	7	-	-
บทที่ 8 การวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ ในรายวิชาผู้ประกอบการ สมัยใหม่	7	-	1. ปรับ Rubrics ประเมินผลการเรียนรู้ ทุกตาราง จาก ระดับ 1 เป็น 0 คะแนน ระดับ 2 เป็น 1 คะแนน ระดับ 3 เป็น 2 คะแนน ระดับ 4 เป็น 3 คะแนน และ ระดับ 5 เป็น 4 คะแนน

ตาราง 1 แสดงผลการพัฒนาคู่มือจากการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน พบว่า คู่มือมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ แต่ได้รับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยในบทที่ 1 มีการปรับตารางสรุปสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นให้อยู่ใน 1 หน้า เพิ่มสรุปท้ายตารางและบท พร้อมเขียนแผนภาพรวมทั้งปรับถ้อยคำจาก “การจัดการเงิน” เป็น “การจัดการทางการเงิน” และปรับรูปแบบคำถามท้ายบทให้ชัดเจนขึ้น บทที่ 2 ปรับการนำเสนอความหมาย และองค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้สรุปที่สังเคราะห์แล้วแทนการยกแหล่งข้อมูลที่ละราย เพื่อให้กระชับตรงประเด็น บทที่ 3 ปรับถ้อยคำจาก “ตลาดงาน” เป็น “ตลาดแรงงาน” และขยายความด้านทักษะการเงินให้ครอบคลุมทั้งการเรียนรู้พื้นฐาน การวิเคราะห์ทางการเงิน การบริหารหนี้สิน การสร้างทุนสำรอง และการติดตามประเมินผล

ในบทที่ 4 มีการเพิ่มรายละเอียดกระบวนการนิเทศใน 5 ประเด็น คือ หลักการ กิจกรรม ผลที่ได้ ผู้เกี่ยวข้อง และเครื่องมือ ตลอดจนเพิ่มผลกระทบต่อชุมชน ผู้ปกครอง มหาวิทยาลัย และองค์กรภายนอก พร้อมปรับถ้อยคำผลลัพธ์ให้ชัดเจนว่า “การเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน” บทที่ 5 เพิ่มหมายเหตุท้ายคำอธิบายและโครงสร้างรายวิชา เพื่อเปิดโอกาสให้ครูปรับใช้ตามบริบทของตนเอง ขณะที่บทที่ 6 และบทที่ 7 ไม่มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เนื่องจากเห็นว่าสมบูรณ์แล้ว ส่วนบทที่ 8 มีการปรับเกณฑ์ Rubrics จากระดับ 1-5 เป็น 0-4 คะแนน เพื่อสะท้อนระดับความสามารถของผู้เรียนได้อย่างเป็นธรรมและละเอียดมากขึ้น

2. การประเมินคู่มือ ถูกพิจารณาภายใต้รูปแบบการนิเทศเชิงออกแบบ ซึ่งยึดแนวคิดของการนิเทศเชิงออกแบบที่เน้นกระบวนการผ่าน 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเอาใจใส่ (Empathize) 2) ขั้นกำหนดปัญหา (Define) 3) ขั้นสร้างแนวคิด (Ideate) 4) ขั้นสร้างต้นแบบ (Prototype) 5) ขั้นทดสอบ (Test) และ 6) ขั้นพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustain) โดยมุ่งให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน มีรายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงผลการประเมินคู่มือ

รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	แปลผล	อันดับ
ด้านการใช้ประโยชน์	4.93	0.26	มากที่สุด	1
ด้านความเป็นไปได้	4.46	0.48	มากที่สุด	4
ด้านความเหมาะสม	4.97	0.41	มากที่สุด	3
ด้านความถูกต้อง	4.19	0.29	มากที่สุด	2
รวม	28.4	0.39	มากที่สุด	-

ตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า ผลการประเมินคู่มือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.82 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.39 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้ประโยชน์ มีผลการประเมินมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.93 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.26 แปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความถูกต้อง คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.91 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.29 แปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความเหมาะสม คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.79 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.41 แปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ น้อยที่สุด คือ ด้านความเป็นไปได้ คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.64 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.48 แปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด

อีกทั้ง ผลจากผู้นิเทศหลังนำคู่มือไปทดลองใช้ (Pilot Study) พบว่า 1) ด้านการใช้ประโยชน์ คู่มือช่วยให้เข้าใจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นและแนวคิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ช่วยนำไปใช้ในการนิเทศเพื่อพัฒนาครูในการออกแบบคำอธิบายรายวิชา/โครงสร้างรายวิชา กิจกรรม สื่อ และการวัดผล รวมถึงทำความเข้าใจสาระ “ผู้ประกอบการสมัยใหม่” และแนวทางบูรณาการ ทั้งยังเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ 2) ด้านความเป็นไปได้ คู่มือสามารถนำไปใช้ได้สอดคล้องบริบท กรุงเทพฯ ที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงเร็ว มีแนวทางทำงานร่วมกันในชั้นเรียน สร้างบรรยากาศเปิดกว้าง ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และเพิ่มความมั่นใจในการแนะนำครูบูรณาการรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ พร้อมเปิดโอกาสให้สังเกตชั้นเรียนจริง 3) ด้านความเหมาะสม คู่มือยืดหยุ่นต่อการปรับใช้ ทั้งรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติม แม้งานวิจัยจะเน้นกรณี “ผู้ประกอบการสมัยใหม่” แต่สามารถประยุกต์สู่รายวิชาอื่นตามบริบทโรงเรียน เสริมความสัมพันธ์ผู้นิเทศกับครู และสอดคล้องวิสัยทัศน์การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรม รวมถึงกฎหมายและนโยบายด้านทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 4) ด้านความถูกต้อง คู่มือพัฒนาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างเป็นระบบ ผ่านการประเมินรอบด้าน ทั้งเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ ใช้ภาษาเชิงวิชาการที่ถูกต้องและมีการตรวจสอบขั้นตอนอย่างละเอียด

อภิปรายผล

1. ผลจากการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิแสดงให้เห็นว่า คู่มือที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมทั้งในด้านเนื้อหา โครงสร้าง รูปแบบ และแนวทางการใช้งานจริง โดยเฉพาะการปรับตารางสรุป การเพิ่มสรุปท้ายบท การจัดทำแผนภาพภาพรวม และการปรับคำศัพท์เฉพาะ ล้วนส่งผลให้คู่มือมีความชัดเจน กระชับ และเป็นระบบมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ แนวทางการพัฒนาคู่มือตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (R&D) ที่เริ่มต้นจากการสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยของ พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกุล และคณะ (2567ก; 2567ข) จนออกแบบเป็นร่างคู่มือ แล้วพัฒนาอย่างมีระบบผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ นอกจากนี้ เนื้อหาของคู่มือยังแสดงให้เห็นถึงการบูรณาการกระบวนการนิเทศเชิงออกแบบ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเอาใจใส่ (Empathize) 2) ขั้นกำหนดปัญหา (Define) 3) ขั้นสร้างแนวคิด (Ideate) 4) ขั้นสร้างต้นแบบ (Prototype) 5) ขั้นทดสอบ (Test) และ 6) ขั้นพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustain) (พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกุล และคณะ, 2567ก) ซึ่งสนับสนุนให้ผู้นิเทศสามารถนำไปส่งเสริมครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้จริง ทั้งคำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชา กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นกำหนดสถานการณ์และปัญหา (2) ขั้นศึกษาและค้นคว้าข้อมูล (3) ขั้นออกแบบเส้นทางการเรียนรู้ (4) ขั้นปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม (5) ขั้นนำเสนอและประเมินผลงาน และ (6) ขั้นถอดบทเรียนและประสบการณ์ (Drewery et al., 2020; Ghavifekr, 2020; Cropley & Knapper, 2021; Dewi, 2021; Thwe & Kalman, 2024) 3) สื่อการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกุล และคณะ, 2567ก)

นอกจากนี้ การปรับเกณฑ์ Rubrics ในบทที่ 8 จากระดับ 1-5 เป็นระดับ 0-4 ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ช่วยเพิ่มความละเอียดในการวัดผล และเสริมความเที่ยงตรงของการประเมินสมรรถนะของผู้เรียน ทั้งยังสะท้อนความสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงและการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Drewery et al., 2020; Dewi, 2021) จึงกล่าวได้ว่า คู่มือนี้ได้ผ่านกระบวนการพัฒนาอย่างรอบด้าน และมีศักยภาพในการเป็นเครื่องมือสนับสนุนการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง

2. ผลการประเมินคู่มือ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ครอบคลุมทั้ง 4 ด้านที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ ด้านการใช้ประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation (กรองกาญจน์ สังข์ทอง และคณะ, 2566)

2.1 ด้านการใช้ประโยชน์ ผลการประเมินเชิงปริมาณอยู่ในระดับมากที่สุด และแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้นิเทศที่ทดลองใช้คู่มือ พบว่า คู่มือช่วยให้เข้าใจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการจำเป็นของการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ชัดเจน อีกทั้งยังสนับสนุนให้ผู้นิเทศสามารถส่งเสริมครูในการออกแบบคำอธิบายรายวิชา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผลได้อย่างเป็นระบบซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกุล และคณะ, 2567ก)

2.2 ด้านความเป็นไปได้ แม้จะได้รับค่าประเมินน้อยที่สุดในทั้ง 4 ด้าน แต่ยังแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้นิเทศที่ทดลองใช้คู่มือ พบว่า คู่มือนี้สามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทกรุงเทพมหานครที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงเร็ว โดยมีแนวทางการทำงานร่วมกันในชั้นเรียนที่เปิดกว้าง ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และสร้างความมั่นใจในการแนะนำครูให้บูรณาการรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ สอดคล้องกับเงื่อนไขความสำเร็จในรูปแบบการนิเทศเชิงออกแบบ (พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกุล และปาริชาติ เกสัชชา, 2568)

2.3 ด้านความเหมาะสม ผลการประเมินแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้นิเทศที่ทดลองใช้คู่มือ พบว่า คู่มือมีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับใช้ได้ทั้งกับรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติม แม้งานวิจัยจะเน้นในบริบทของรายวิชาผู้ประกอบการสมัยใหม่ แต่ก็สามารถประยุกต์กับวิชาอื่นได้ตามบริบทของโรงเรียน โดยไม่ขัดแย้งกับวิสัยทัศน์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และยังคงสอดคล้องกับแนวคิดใน “คู่มือ” ซึ่งระบุให้ครูสามารถปรับใช้โครงสร้างรายวิชาตามบริบทของตนเอง (พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกุล และคณะ, 2568, น. 49-67)

2.4 ด้านความถูกต้อง ผลการประเมินแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้นิเทศที่ทดลองใช้คู่มือ พบว่า คู่มือผ่านการพัฒนาอย่างเป็นระบบตามแนวคิดของ Borg and Gall (1989) โดยเริ่มจาก

การออกแบบจากผลวิจัยเดิมของ พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล และคณะ (2567ก, น. 36-55; 2567ข) แล้วนำไปตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และทดลองใช้จริงในภาคสนาม จึงส่งผลให้คู่มือมีเนื้อหาถูกต้อง ใช้ภาษาวิชาการที่เหมาะสม และมีความน่าเชื่อถือสูง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ควรใช้ผลการวิจัยนี้เป็นพื้นฐานในการจัดอบรมหรือสัมมนาเชิงปฏิบัติการแก่ผู้นิเทศ ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อสร้างความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการใช้คู่มือ ตลอดจนการบูรณาการ รูปแบบการนิเทศเชิงออกแบบเข้ากับบริบทของโรงเรียน และส่งเสริมให้ผู้นิเทศสามารถใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในคู่มือได้อย่างมั่นใจและมีประสิทธิภาพ

1.2 ควรส่งเสริมให้ครูและผู้นิเทศใช้คู่มือร่วมกันในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้น ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นการปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนในแต่ละโรงเรียน อย่างยืดหยุ่น พร้อมทั้งสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและผู้นิเทศ เพื่อพัฒนาแนวทาง ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียนและลักษณะเฉพาะของแต่ละสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำคู่มือที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมายในบริบทสถานศึกษาที่กำหนด อย่างเป็นระบบ และนำผลจากการทดลองใช้จริงมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคู่มือให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ทั้งในด้านเนื้อหา กระบวนการนิเทศ และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง

2.2 ควรขยายการวิจัยไปยังเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ ที่มีบริบทที่แตกต่าง เช่น พื้นที่ชนบท หรือโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อพัฒนาคู่มือการนิเทศเชิงออกแบบให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อ ความต้องการเฉพาะของแต่ละบริบท รวมถึงการวิเคราะห์ผลกระทบของการนำคู่มือไปใช้ในสถานการณ์ ที่แตกต่างกัน

2.3 ควรพัฒนาคู่มือ สำหรับรายวิชาอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับการวิจัยครั้งต่อไป ควรมุ่งเน้น การสร้างคู่มือที่ช่วยให้ผู้นิเทศและครูสามารถบูรณาการแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ ตลอดชีวิตเข้ากับความสนใจและความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน เช่น หุ่นยนต์และปัญญาประดิษฐ์ (AI) การทำอาหาร การโรงแรม เป็นต้น เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนตอบสนองต่อความต้องการ ในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรองกาญจน์ สังข์ทอง, อีระพงษ์ สมเข่าใหญ่ และ พระครูประโชติกิจจาภรณ์. (2566). รูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 5(1), 243-252.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2558). ความเที่ยงตรงของแบบสอบถามสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 18(18), 375-396.
- พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกุล และ ปารีชาติ เกสัชชา. (2568). การพัฒนารูปแบบการนิเทศเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของครูในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌิมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *จันทร์เกษมสาร*, 31(1), 1-16.
- พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกุล, จิรนนท์ อ่างวิศว, อนันต์ศักดิ์ ภูพลผัน และ สิรินคร สิ้นจินดาวงศ์. (2567ก). การพัฒนากระบวนการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยพาร์อีสเทอร์น*, 18(1), 36-55.
- พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกุล, นิษฐ์ฐา พิระชัยภาวงศ์, นันนกรฐ์ ทิพย์สูงเนิน, สิรินคร สิ้นจินดาวงศ์ และ ชินกฤต ศรีสุข. (2567ข). การนิเทศเชิงออกแบบ: นวัตกรรมการนิเทศเพื่อแก้ปัญหากระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างสร้างสรรค์. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 6(3), 451-463.
- พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกุล, ศิริรัตน์ สุภาพทรง และ อาทิตยา ปัญญา. (2568). การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*, 15(1), 49-67).
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *รายงานการประเมินผลแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ของกระทรวงศึกษาธิการ*. <https://www.moe.go.th/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. พริกหวานกราฟฟิค.
- _____. (2564). *กรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2565). *การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อรองรับการพลิกโฉมฉบับพลันและวิกฤตการณ์โลก*. <https://www.nxpo.or.th/th/report/9519/>

- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570*. <https://www.nesdc.go.th>
- สุปิน ยุระรัช. (2559). *การเขียนรายงานการวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. วิชั่นพีเพรส.
- Blaschke, L. M. (2021). The Dynamic Mix of Heutagogy and Technology: Preparing Learners for Lifelong Learning. *British Journal of Educational Technology*, 52(4), 1629-1645.
- Borg, W. R., & Gall, M. D. (1989). *Educational Research: An Introduction* (5th ed.). Longman.
- Brown, T. (2008). Design Thinking. *Harvard Business Review*, 86(6), 84.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and Conducting Mixed Methods Research* (3rd ed.). SAGE Publications.
- Cropley, A., & Knapper, C. (2021). *Lifelong Learning in Higher Education*. Routledge.
- Dewi, R. R. V. K., Muslimat, A., Yuangga, K. D. & Iswadi, U. (2021). E-Learning as Education Media Innovation in the Industrial Revolution and Education 4.0 Era. *The Journal of Contemporary Issues in Business and Government*, 27(1), 2868-2880.
- Drewery, D. W., Sproule, R., & Pretti, T. J. (2020). Lifelong Learning Mindset and Career Success: Evidence from the Field of Accounting and Finance. *Higher Education, Skills and Work-Based Learning*, 10(3), 567-580.
- Ghavifekr, S. (2020). Collaborative Learning: A key to Enhance Students' Social Interaction Skills. *Malaysian Online Journal of Educational Sciences*, 8(4), 9-21.
- Krippendorff, K. (2013). *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology* (3rd ed.). SAGE Publications.
- Likert, R. (1932). A Technique for the Measurement of Attitudes. *Archives of Psychology*, 22(140), 1-55.
- Saravanakumar, A. R. (2020). Experiential Learning and Digital Integration: Bridging the Gap in 21st Century Education. *International Journal of Learning Technologies*, 19(4), 312-331.
- Thwe, W. P., & Kalman, A. (2024). Lifelong Learning in the Educational Setting: A Systematic Literature Review. *The Asia-Pacific Education Researcher*, 33(2), 407-417.
- United Nations. (2015). *Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development (A/70/L.1)*. United Nations General Assembly. <https://undocs.org/A/70/L.1>